

Täitemenetluse seadustiku muutmise ning täitemenetluse seadustiku ja kohtutäituri seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse täiendamise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Täitemenetluses on seadusandja järjepidevalt käsitletud lapse elatise¹ nõuet erilise nõudena, arvestades selle nõude prioriteetsust: lapse elatis on vajalik lapse põhivajaduste rahuldamiseks. Mitmel korral on täiendatud ja täpsustatud täitemenetluse reegleid selleks, et tõhustada lapse elatise sissenõudmist. Samas tuleb meele pida, et elatisvõlgniku survestamise erimeetmete kehtestamise eesmärgiks on elatise sissenõudmise tõhustamine ja sellest tulenevalt ei saa neid kasutada võlgniku karistamiseks põhjusel, et tal on varem tekkinud elatise võlgnevus.

Siiski näitavad asjaolud, et lapse elatise sissenõudmise erimeetmete kasutamise praktika ei pruugi alati vastata seadusandja tahtele. On teatavaks saanud juhused, kus elatisvõlgniku juhtimisõigust on piiratud üksnes selle tõttu, et sundtäitmisele on esitatud varem kogunenud elatise võlgnevus. Tuleb märkida, et seadusandja tahtest tulenevalt tuleb sellist võlgniku karistamist vältida. Lisaks eeltoodule teeb murelikuks see, et mitmed seaduse rakendajad ei näe üldse võimalust praegu kehtiva regulatsiooni alusel elatise nõude sundtäitmiseks, leides, et täitemenetlust saab algatada üksnes elatise võlgnevuse sundtäitmiseks. Sellise lähenemisega ei saa nõustuda, kuna see muudab väärtusetuks kogu elatise täitmise tõhustamise meetmete paketi ega survesta võlgnikku täitma igakuiselt elatise tasumise kohustust.

Eelnõuga soovitakse elatise nõude sundtäitmise tõhustamise eesmärgil täpsustada elatise sissenõudmisega seotud õigusnorme ja muudetakse üheselt mõistetavaks elatise sundtäitmisele rakendatavate erimeetmete kasutamise põhimõtted, et need oleksid kõigile menetlusosalistele arusaadavad. Ühtlasi täpsustatakse eelnõuga valdkonnas kasutusel olevat terminoloogiat.

Lisaks täiendatakse eelnõuga täitemenetluse seadustiku ja kohtutäituri seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadust, täpsustades, et kohtutäituritele riigi makstavate tasude väljamaksmise korraldajaks on Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda. Kuna tegemist on avalik-õigusliku ülesande delegeerimisega, on õigusselguse huvides vaja määrata ülesande täitja ka seadusega.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on ette valmistanud Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna vabakutsete talituse nõunik Aleksandr Logussov (aleksandr.logussov@just.ee). Eelnõu ja seletuskirja on keeleliselt toimetanud Justiitsministeeriumi õigusloome korralduse talituse toimetaja Mari Koik (mari.koik@just.ee).

1.3. Märkused

¹ Siinses eelnõus on elatise nõuete all mõeldud üksnes lapse elatise maksmise nõuet vanema vastu. Kavandatud muudatused ei puuduta teisi elatise liike (nt lahutatud abikaasa ülalpidamist PKS § 72 jj alusel).

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga ega Euroopa Liidu õiguse rakendamisega. Samuti ei ole eelnõu seotud Vabariigi Valituse tegevusprogrammiga.

Eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthääle enamuse saavutamine.

Eelnõuga muudetakse täitemenetluse seadustiku redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 09.04.2021, 3 ja täiendatakse täitemenetluse seadustiku ja kohtutäituri seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 09.04.2021, 1.

2. Seaduse eesmärk

Hetkeolukord ja probleemi kirjeldus

Praegu on täitemenetluse seadustikus (TMS) ette nähtud mitmed erimeetmed lapsele igakuise elatise maksmiseks kohustatud võlgniku survestamiseks. Võlgnikule antakse lühem tähtaeg elatisnõude vabatahtlikuks täitmiseks, võlgniku survestamiseks on kohtutäitur kohustatud regulaarselt võlgnikku küsitama ning otsima läbi tema valduses olevaid ruume, kohtutäitur võib lapse kasuks tagasi nõuda elatisvõlgniku tehtud makseid kolmandatele isikutele, igakuise elatise täitmisel on võlgniku pangakontot ja sissetulekut lubatud arestida suuremas ulatuses kui muude nõuete puhul ning kohus saab piirata võlgniku erinevate lubade kehtivust. Kohtule on antud luba tunnistada kehtetuks elatisvõlgniku reisidokumente ning keelata nende väljastamist.

Seadusandja suunis on alati olnud selline, et elatisnõuet tuleb menetleda pidevalt ning tagamaks lapse toimetulekut, tuleb iga uue elatismakse sissenõutavaks muutumisel kõigi seadusega ettenähtud meetmete ja erimeetmete abil saavutada elatismakse laekumine samal kuul. Elatisvõlgniku valduses olevate ruumide regulaarse läbiotsimise kohustuse kehtestamisel oli seadusandja eesmärk tekitada elatisvõlgniku jaoks olukord, kus ta tunneks ennast pidevalt survestatuna asuma täitma elatise tasumise kohustust igakuiselt. Kohtutäiturit kohustati elatisvõlgnikuga regulaarselt ühenduses olema, et selgitada välja, miks võlgnik ei täida lapse ülalpidamise kohustust, millised on tema sissetulekud ning kuidas ta kavatseb elatise võlgnevust likvideerida. Lisaks kohustati kohtutäiturit võlgniku valduses olevaid ruume ja maatükki regulaarselt läbi otsima arestitava vara leidmiseks ning selle müümiseks, kui muud täitetoimingud pole pika aja jooksul võimaldanud igakuist elatist sisse nõuda.

Samast põhimõttest lähtuti näiteks juhtimisõiguse ja teiste õiguste piiramise regulatsiooni kehtestamisel. Vastava seadusemuudatuse eelnõu seletuskirja kohaselt: „Võlgniku õiguste piiramise meetme eesmärk ei ole võlgnikku karistada tehtud teo eest (elatise tasumata jätmine). Nimetatud meede on pigem tõkend, mis peaks sundima võlgnikku igakuist elatist korrapäraselt tasuma või esitama mõjuva põhjuse, miks ta seda teha ei saa. Sellepärast ei seata hoiatuses tingimust, et võlgnik peab tasuma kogu elatisvõlgnevuse, et vältida edasist kohtumenetlust. Võlgniku õiguste piiramise kui meetme eesmärk on tagada lapsele igakuine elatis, mitte kogunenud võlgnevuse sisse nõudmine. Seetõttu on regulatsioon loodud sellisena, et kui võlgnik asub pärast hoiatuse kättetoimetamist korrapäraselt igakuist elatist tasuma, siis tema õigusi ei piirata. Varem kogunenud võlgnevus tuleb sisse nõuda kasutades teisi täitemenetluses

olevaid meetmeid.“² Seletuskirjas on samuti selgesõnaliselt märgitud, et elatise korrapärase maksmise all peetakse silmas seda, et võlgnik tasub jooksvat elatist.

On arusaadav, et täitemenetluses igakuise elatise sissenõudmiseks kehtestatud reeglite rakendamiseks tuleb algtada täitemenetlus elatise sissenõudmiseks. Kohtutäituril on sellises menetluses eriline sotsiaalse garandi roll – kontrollida elatise korrapäraselt tasumist ning vajadusel sekkuda, kasutades kõiki seadusega ettenähtud meetmeid (eriti erimeetmeid), et tagada alaealisest lapsest sissenõudjale igakuise ülalpidamise laekumine.

Kahjuks esinevad praktikas seaduse kohaldamisel erinevad arusaamad. Kohtutäiturid keelduvad igakuise elatisnõuete menetlemisest, leides, et selleks puudub õiguslik alus ja selge regulatsioon. See toob kaasa olukorra, kus elatise sissenõudjal puudub üldse võimalus survestada elatise tasumiseks kohustatud isikut täitma igakuist kohustust korrapäraselt. Lisaks sellele on levinud juhtumid, kus igakuise elatise sissenõudmise tõhustamiseks mõeldud erimeetmeid kasutatakse ekslikult varem kogunenud elatise sissenõudmisel. Näiteks antakse suurema võlgnevuse puhul vabatahtlikuks täitmiseks 10 päeva, kuigi tegelikult peaks sellise võlgnevuse puhul olema tähtaeg 30 päeva. Ka asutakse võlgnikku survestama juhtimisõiguse äravõtmisega elatise võlgnevuse sundtäitmisel, vaatamata õiguse riive ebaproportsionaalsusele ning vastuolule seadusandja tahtega. Mitmed vaidlused kerkivad seoses erimeetmete rakendamisega võlgniku sissetuleku arestimisel.

Lisaks eeltoodud kitsaskohtadele on kohtupraktikas levimas arusaam, et erimeetmete rakendamiseks ei ole kohtutäituripoolne elatise igakuise tasumise kontroll vajalik. Nii on Tallinna Ringkonnakohus asunud seisukohale, et „olukorras, kus täitmisele esitatud täitedokumendist tuleneb lisaks elatisevõlgnevuse tasumise kohustusele ka kohustus jooksva elatise tasumiseks, ning tõendatud on, et jooksvat elatist ei ole TMS § 177¹ lõikes 1 sätestatud perioodil ehk täitemenetluse ajal kahe kuu jooksul tasutud, samuti ei ole täidetud ühtki sama sätte punktides 1–3 nimetatud tingimustest, oli täitur õigustatud kohtule esitama avalduse võlgniku õiguste piiramiseks sõltumata sellest, et tulevikus sissenõutavaks muutuva elatise nõuet täituri menetluses ei ole. TMS 8¹. peatükk ei sätesta võlgniku suhtes sunnimeetmete kohaldamise eelduseks jooksva elatise nõude menetlemist.“³ Siiski kehtestab TMS § 177² lg 1 selgesõnaliselt, et kohus võib sissenõudja nõusolekul ja kohtutäituri avalduse alusel, millele on eelnenud võlgniku hoiatamine, määrusega tähtajatult peatada järgmised õigused ja järgmiste lubade kehtivuse, **kui võlgnik ei ole lapse elatise sissenõudmiseks algtatud täitemenetluse ajal** maksnud kolme kuu jooksul korrapäraselt elatist ja kohtutäituril ei ole õnnestunud seda sisse nõuda võlgniku vara arvelt.

Veel suuremaks probleemiks on see, et kohus on küsimärgi alla seadnud ka igakuise elatise sundtäitmise võimaluse. Tartu Ringkonnakohus on leidnud: „Täitemenetluse seadustikust ei tulene, et täitemenetluse saaks algtada üksnes tulevikku suunatud nõuete osas. Kaudselt kinnitab seda ka TMS § 19 lg 1, mille kohaselt kui täitedokumendis sisalduva nõude sissenõutavaks muutumine sõltub tähtaja möödumisest või tähtpäeva või tingimuse saabumisest, võib täitetoimingutega alustada pärast selle tähtaja lõppemisest või tähtpäeva või tingimuse saabumist. Sellist võimalust elatisnõuete puhul, mis annaks võimaluse põhjendatud

² Täitemenetluse seadustiku muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse 803 SE seletuskiri (<https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/6e9fb22e-69d1-449d-93a1-40fe2415c1a4>).

³ Tallinna Ringkonnakohtu 12.02.2019 kohtumäärus tsiviilasjas 2-18-12083, p.16 (<https://www.riigiteataja.ee/kohtulahendid/fail.html?fid=242749269>).

kahtluse korral (võlgnik on juba kasvõi ühe osa tasumisega viivituses), tulevikus sissenõuetavate nõuete puhul võlgniku sissetuleku pantimiseks, täitemenetluse seadustik otseselt ette ei näe. Sellest võib järeldada, et seadusandja ei ole soovinud lubada täitemenetluses toimingute tegemist selliste nõuete osas, mis ei ole sissenõutavaks muutunud.⁴ Samas on ilmselge, et üksnes teatud perioodi tagant elatisnõude suurendamine vastavas täitemenetluses ei avalda elatisvõlgnikule samaväärset mõju, kui seda oleks teinud kohtutäituri pidev kontroll igakuise elatise tasumise täitemenetluses. Lisaks sellele on elatise erimeetmete pakett valdavalt rajatud põhimõttele, et erimeetmete rakendamiseks peab kohtutäituril ebaõnnestuma igakuise elatise sissenõudmine.

Käesoleva seletuskirja koostamise ajaks on Riigikohus toonud rohkem selgust selle kohta, kas jooksvat elatist on üldse võimalik sundtäitmisele esitada. 20.10.2021 kohtumääruses tsiviilasjas 2-20-7086 asus Riigikohtu tsiviilkolleegium järgmistele seiskohtadele (määruse punktid 15.1 – 15.3):

1. Elatise nõudes täitemenetluse alustamiseks sissenõudja avalduse alusel peab olema elatist maksuma kohustavast täitedokumendist tulenev kohustus jäänud täitmata, s.o peab olema tekkinud elatise võlgnevus. Nimetatud tingimus on vajalik ka perioodilise elatisnõude täitemenetluse alustamiseks. Küll ei sõltu täitemenetluse jätkamine perioodilise elatise sissenõudmiseks sellest, kas avaldajalt oli elatise võlgnevust ka varem sisse nõutud (sellele viitas ringkonnakohus perioodilise elatisnõude sundtäitmise lubatavuse ühe eeldusena).
2. Õiguslik alus tulevase perioodilise elatisnõude täitemenetluse jätkamiseks pärast elatise võlgnevuse tasumist on TMS § 23 lg 4⁵, millest tuleneb sissenõudjale võimalus esitada täitmisele täitedokumendis sisalduvaid tulevikus sissenõutavaks muutuvaid nõudeid. Asjakohase seaduseelnõu seletuskirja kohaselt peeti TMS § 23 lg 4⁵ kehtestamist vajalikuks elatise täitmise praktika ühtlustamiseks. Seega puudutab TMS § 23 lg 4⁵ eelkõige tulevikus sissenõutavaks muutuva elatisnõude sundtäitmisele esitamise õigust. Kolleegium ei pea võimalikuks TMS § 23 lg 4⁵ kohaldamist juhtudel, mil elatist maksuma kohustatud isik ei ole andnud põhjust pöörduda kohtutäituri poole enne elatisnõude sissenõutavaks muutumist, st on täitnud täitedokumendist tulenevat perioodilise elatise maksmise kohustust nõuetekohaselt ning ei ole avaldanud, et kavatseb jätta täitedokumendis väljamõistetud elatise tasumata.
3. Perekonnaseaduse § 100 lg 4 kohaselt makstakse elatist iga kalendrikuu eest ette. Kui täitedokumendist tulenev kohustus on jäänud täitmata, st tekkinud on elatise võlgnevus ning on olemas täitedokument perioodilise elatise sissenõudmiseks, kuid järgmise kalendrikuu perioodiline elatisnõue ei ole veel muutunud sissenõutavaks, võib kohtutäitur küll täitemenetlust perioodilise elatise sissenõudmiseks n-ö passiivselt jätkata (ei pea täitemenetlust lõpetama), kuid ei või teha perioodilise elatise nõude rahuldamiseks täitetoiminguid.

Kuigi eelviidatud kohtulahend tõi õiguskorda rohkem selgust ning kõik elatise sissenõudmisega seonduvad põhimõtted on seadusandja poolt ka varem välja öeldud, toovad seaduse rakendamise praktika arvukad kitsaskohad jätkuvalt esile vajaduse regulatsiooni täpsustada.

⁴ Tartu Ringkonnakohtu 11.06.2019 kohtumäärus tsiviilasjas 2-18-18103, p. 8 (<https://www.riigiteataja.ee/kohtulahendid/fail.html?fid=257161195>)

Elatist puudutavas osas on eelnõu peamiseks eesmärgiks kindlustada õiguspärane ja eesmärgipärane igakuise elatise täitemenetluse läbiviimine. Muu hulgas selgitatakse selleks kõnesolevas eelnõus täpsemalt erinevusi iga kuu tasumisele kuuluva elatise ja varem kogunenud võlgnevuse sundtäitmisel. Võlgniku õiguste põhjendamatu piiramise ning tema karistamise vältimiseks täpsustatakse elatisnõude sissenõudmise tõhustamiseks kehtestatud erimeetmete rakendamise reegleid. Peamise reeglina kehtestatakse põhimõte, et elatisnõude sundtäitmise tõhustamiseks mõeldud erimeetmete rakendamine on lubatud üksnes juhul, kui sundtäitmisele on esitatud perioodilise elatise nõue.

Justiitsministeerium on oma 2019. aasta analüüsis⁵ käsitlenud elatise sissenõudmise erimeetmete rakendamise menetluslikke kitsaskohti. Ka nimetatud analüüsis jõuti järeldusele, et vajaduse korral tuleb kaaluda täitemenetluse seadustiku täpsustamist. Tehti ka ettepanek kaaluda elatise ja elatisvõlgnevuse täpsemat eristamist seaduse tasemel ning anda selge juhised selle kohta, mis nõude puhul võib erimeetmeid kasutada. Tuleb vältida olukorda, kus osa üksnes elatise sissenõudmiseks ettenähtud erimeetmetest on eksliku tõlgendamise tõttu rakendatavad ka elatisvõlgnevuse sissenõudmiseks täitemenetlustes. 18.10.2019 toimus analüüsi arutelu kohtutäituritega Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda korraldatud Justiitsministeeriumi päeval. Arutelu andis kinnitust, et menetlusliku olukorra muutmiseks tuleb võtta ette seaduse muutmine. Kavandatavaid muudatusi tutvustati kohtutäituritele 29.10.2020 toimunud seminaril. Edasises regulatsiooni kujundamises võeti arvesse mõlemal kohtumisel kõlanud seisukohti ja ettepanekuid.

Eeltoodust tulenevalt on kavandatud seadusemuudatus vajalik praktika kitsaskohtade kõrvaldamiseks. Probleemi ei ole võimalik lahendada kehtiva regulatsiooni parema rakendamisega. Kohtutäiturite tegevuse suunamine oleks võimalik haldusjärelevalves või distsiplinaarmenetluses, kuid see tegevus on pigem kaasusepõhine ning avaldab tervele süsteemile vähest mõju. Kohtu tegevusse saab sekkuda üksnes kõrgema astme kohus ning seda eeldusel, et üks menetluse osalistest oskab pöörata tähelepanu õigusemõistmise eksimustele. See tähendab, et olukorra lahendamiseks sobib üksnes selgema reeglustiku loomine. Kehtiva regulatsiooni täpsustamise vajadusest ei saa üle ka avalikkuse teavitamisega, kuna selle mõju oleks ajaliselt piiratud ning tulevased sissenõudjad oleksid jätkuvalt silmitsi regulatsiooni ebaselgusega. Kitsaskohti ei ole põhjendatud rahastuse puudusega, seega ei ole probleemi võimalik lahendada rahastuse suurendamisega.

Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda kui avalik-õiguslik kohtutäiturite kutseühendus on praktikas vahelülis, kes korraldab riigi poolt kohtutäituritele mõeldud välisriigist laekuva elatise vahendamise tasu väljamaksmist. Nimetatud tasule lisandub alates 1. jaanuarist 2023 tasu alaealise lapse elatise sissenõudmise eest, mis on samuti riigi poolt kohtutäiturile makstav tasu. Õigusselguse huvides tuleb kehtestada ka volitusnorm, mille alusel antakse tasude maksmise korraldamine üle Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojale. Tasude maksmise korraldamine on avalik-õiguslik ülesanne, mille üleandmiseks hetkel volitusnormi ei ole.

Eelnõu kohta ei ole tehtud väljatöötamiskavatsust, kuna Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ § 1 lõike 2 punkti 5 kohaselt

⁵ Analüüs „Elatise sissenõudmise erimeetmete rakendamise menetluslikud kitsaskohad“, arvutivõrgus - <https://www.just.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/uudised/uuringud#muud-uuringud-ja-ana>

ei kaasne seaduseelnõu seadusena rakendamisega olulist õiguslikku muudatust või muud olulist mõju.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

3.1. Täitemenetluse seadustiku muutmine

Eelnõu §-ga 1 muudetakse täitemenetluse seadustikku

Eelnõu § 1 punktiga 1 muudetakse täitemenetluse seadustiku § 23 lõiget 4⁵. Muudatuse eesmärk on täpsustada, et regulatsioon, mis võimaldab anda kohtutäiturile sundtäitmiseks ka tulevikus sissenõutavaks muutuvaid nõudeid, rakendub eelkõige lapse ülalpidamise perioodilise nõude puhul. Muudatusega sisuliselt täpsustakse elatise sissenõudja õigust allutada elatise maksmine kohtutäituri pidevale kontrollile juhul, kui elatise maksmiseks kohustatud isik elatist vabatahtlikult ei maksa. Perekondlike küsimustega seotud vaidlused on tihti emotsionaalselt keerulised ning elatise sissenõudjal võib juba eelnevalt olla välja kujunenud arusaam sellest, kas elatise maksmiseks kohustatud isik üldse hakkab kohustust vabatahtlikult täitma või mitte. Näiteks kui elatise tasumiseks kohustatud isik maksab elatist korrapäraselt aasta aega, kuid hiljem enam makseid ei tasu, saab sissenõudja pöörduda kohtutäituri poole järgmise tasumata elatismakse ja kõigi järgnevate maksete sissenõudmiseks. Kehtib järgmine põhimõte: kui elatist maksta kohustatud isik peab täitedokumendi kohaselt tasuma elatismakse 10. kuupäevaks ning sellel kuupäeval makset ei laeku, on sissenõudjal õigus pöörduda kohtutäituri poole juba järgmisel päeval. Saades elatise sissenõudmise täitmisavalduse, peab kohtutäitur asja menetlusse võtma ning kui elatise tasumiseks kohustatud isik 10-päevase vabatahtliku täitmise tähtaja jooksul sama kuu elatismakset ei tasu, peab kohtutäitur tähtaegselt rakendama seadusega ettenähtud meetmeid (eriti elatise sissenõudmiseks ettenähtud erimeetmeid) tagamaks elatise laekumine veel samal kuul. Kohustus tagada ametitoimingutega iga järgmise elatismakse laekumine selle sissenõutavaks muutumisel (tasumise tähtpäeva saabumisel) jääb edaspidi igakuise elatise sissenõudmiseks algatatud täitemenetluses kohtutäituri peamiseks kohustuseks.

Muudatusega täpsustatakse ühtlasi täitemenetluses prioriteetse lapse elatisnõude olemust. Prioriteetne on selline lapse elatisnõue, mis näeb ette ülalpidamist andma kohustatud isiku kohustuse maksta elatist perioodiliste maksetena etteulatuvalt (PKS § 100 põhimõtetest lähtudes).⁶ PKS § 100 lg 4 näeb ette, et elatist makstakse iga kalendrikuu eest ette. Reeglina kohustab ka kohus vanemaid täitma ülalpidamise kohustust igakuiste maksetena. Samas näeb PKS § 100 lg 3 ette, et vanemad võivad oma lapse ülalpidamise kohustuse täitmist omavahelisel kokkuleppel täpsustada ja määrata kindlaks, missugusel viisil ja kui pika ajavahemiku kaupa tuleb ülalpidamist anda. See tähendab, et nt notariaalses kokkuleppes võivad vanemad kokku leppida, et elatist tasutakse muu perioodi tagant, nt kord kvartalis või aasta eest ette. Kuna ka sellised elatismaksed on sama prioriteetsed kui igakuised maksed ning neid on võimalik samuti kohustuse rikkumise korral sundtäitmisele esitada, on mõistlik kasutada nõude kohta terminit, mis katab igasuguseid elatise perioodilise tasumise kohustusi, mitte ainult igakuiseid.

Eelnõu § 1 punktiga 2 muudetakse täitemenetluse seadustiku § 25 lõiget 1¹. Muudatuse eesmärk on täpsustada, et lühendatud 10-päevane nõude vabatahtliku täitmise tähtaeg rakendub

⁶ Eelnõus ning käesolevas seletuskirjas on edaspidi lapse perioodilise elatisnõude all mõeldud just sellist lapse nõuet.

üksnes sellises täitemenetluses, kus sundtäitmisele on esitatud lapse perioodiline elatisnõue. Juhul kui sundtäitmisele esitatakse üksnes mõne varasema perioodi eest kogunenud elatismaksete võlgnevus, antakse võlgnikule nõude täitmiseks 30 päeva, nagu tavalise rahalise nõude puhul.

Eelnõu § 1 punktiga 3 muudetakse täitemenetluse seadustiku § 26 lõiget 1¹ ja sõnastatakse see selliselt, et elatisvõlgniku küsitlemisel tuleb kindlaks teha mitte ainult võlgniku plaanid võlgnevuse likvideerimiseks, vaid ka see, kuidas võlgnik kavatses edaspidi igakuise elatisnõude kohustust täitemenetluses korrapäraselt täitma hakata.

Eelnõu § 1 punktiga 4 muudetakse täitemenetluse seadustiku § 28 lõiget 1¹. Muudatusega täpsustatakse, et kohtutäitur on kohustatud teostama viidatud lõike esimeses lauses kirjeldatud sagedusega elatisvõlgniku valduses olevate ruumide ja maatüki läbiotsimist üksnes sellises täitemenetluses, kus sundtäitmisele on esitatud lapse perioodiline elatisnõue. Juhul, kui sundtäitmisele esitatakse üksnes mõni varasema perioodi eest kogunenud elatismaksete võlgnevus, ei pea kohtutäitur iga aasta läbiotsimist korraldama.

Eelnõu § 1 punktiga 5 muudetakse täitemenetluse seadustiku § 118¹ pealkirja. Muudatuse eesmärk on luua juba sätte pealkirjas selgus selles, et sättega kehtestatud elatise sundtäitmise erimeedet on lubatud kasutada üksnes sellises täitemenetluses, kus sundtäitmisele on esitatud lapse perioodiline elatisnõue.

Eelnõu § 1 punktiga 6 muudetakse täitemenetluse seadustiku § 118¹ lõiget 1. Muudatuse eesmärk on täpsustada, et sättega kehtestatud elatise sundtäitmise erimeedet on lubatud kasutada üksnes sellises täitemenetluses, kus sundtäitmisele on esitatud lapse perioodiline elatisnõue. Nimetatud paragrahviga kehtestatud erimeede piirab võlgniku ning kolmandate isikute õigusi sedavõrd intensiivselt, et selle kasutamine üksnes mõne varasema perioodi eest kogunenud elatismaksete võlgnevuse sundtäitmiseks ei ole õigustatud. Ei ole mõeldav näiteks olukord, kus võlgnik täidab elatise perioodilise tasumise kohustust võlgnevuse täitemenetluse väliselt, kuid vaatamata sellele arestib kohtutäitur varasema võlgnevuse katteks näiteks eluasemelaenu makseid. Sellisel juhul oleks sisuliselt tegemist võlgniku karistamisega selle eest, et tal tekkis elatise võlgnevus. See ei ole regulatsiooni eesmärgiks.

Eelnõu § 1 punktiga 7 muudetakse täitemenetluse seadustiku § 132 lõiget 1¹. Muudatusega täpsustatakse, et sättega elatise sundtäitmise tõhustamiseks kehtestatud erimeedet on lubatud kasutada üksnes sellises täitemenetluses, kus sundtäitmisele on esitatud lapse perioodiline elatisnõue. Sama ei laiene aga üksnes mõne varasema perioodi elatismaksete võlgnevuse sundtäitmiseks algatatud täitemenetluses tehtavale pangakonto ja sissetuleku arestile. Ei ole mõeldav näiteks olukord, kus võlgnik täidab perioodilise elatise tasumise kohustust võlgnevuse täitemenetluse väliselt, kuid vaatamata sellele arestib kohtutäitur varasema võlgnevuse katteks tema sissetulekut suuremas ulatuses. Sellisel juhul oleks sisuliselt tegemist võlgniku karistamisega selle eest, et tal tekkis elatise võlgnevus, ning elatise tasumise kohustuse korrapärasel täitmisel ei jääks nt madalapalgalisel võlgnikul vahendeid iseenda ülalpidamiseks. See ei ole regulatsiooni eesmärgiks.

Eelnõu § 1 punktiga 8 muudetakse täitemenetluse seadustiku 8¹. peatüki pealkirja. Elatisvõlgniku õiguste piiramise eeldused on kirjeldatud TMS § 117¹ lg-s 1 ja § 117² lg-s 1. Mõlema sätte puhul näeb täitemenetluse seadustik ette, et õiguste piiramise protsessiga (sh hoiatuse tegemisega) on võimalik alustada juhul, kui võlgnik ei ole lapse elatise

sissenõudmiseks alatatud täitemenetluse ajal maksnud kahe (hoiatuse tegemise eeldus) või kolme (kohtusse pöördumise eeldus) kuu jooksul korrapäraselt elatist ja kohtutäituril ei ole õnnestunud seda sisse nõuda võlgniku vara arvelt. Seega kokkuvõtvalt on õiguste piiramisel järgmised eeldused: a) võlgniku suhtes käib täitemenetlus, mis on alatatud lapse elatise sissenõudmiseks, b) võlgnik ei ole eelnevalt mainitud täitemenetluse kestel korrapäraselt maksnud kolme kuu jooksul elatist, c) talle on tehtud hoiatus ja d) kohtutäituril ei ole õnnestunud igakuiseid elatismakseid sundkorras võlgnikult välja nõuda. Erimeetme kehtestamisel on seadusandja selgelt väljendanud, et täitemenetluses, kus on sundtäitmisel üksnes mingi perioodi jooksul enne täitemenetluse algatamist kogunenud elatismaksete võlgnevus, ei saa võlgniku õiguste piiramise erimeedet rakendada.

Kohtutäituriid on elatise sundtäitmisele pühendatud koolitustel pööranud tähelepanu praegu kehtivale TMS 8¹. peatüki sõnastusele ning selgitanud, et sellest tulenevalt on võimalik kogu regulatsiooni seadusandja tahtest erinevalt tõlgendada. Nimelt on viidatud peatüki pealkiri praegu järgmine: „ÕIGUSTE PIIRAMINE, LUBADE KEHTIVUSE PEATAMINE JA DOKUMENTIDE KEHTETUKS TUNNISTAMINE LAPSE ELATISE VÕLGNEVUSE KORRAL“. Kohtutäituriid on asunud seisukohale, et võlgnevuse mainimine peatüki pealkirjas annab võimaluse seadustiku regulatsiooni laiendamiseks ka mingi perioodi jooksul enne täitemenetluse algatamist kogunenud elatismaksete võlgnevuse sissenõudmiseks alatatud täitemenetlusele. Selline tõlgendus ei ole seadusandja tahtega konformne ning selle välistamiseks on mõistlik muuta peatüki pealkirja sõnastust ning jätta sellest välja termin „võlgnevus“.

Eelnõu § 1 punktiga 9 muudetakse paragrahvi 177² pealkirja. Sõna „võlgnevus“ kasutamine pealkirjas on tekitanud mitmeti tõlgendamise võimaluse. Selleks, et elatisvõlgniku õiguste piiramise regulatsiooni ei kasutataks väärtalt, on mõistlik „võlgnevuse“ terminist pealkirjas loobuda. Õiguste piiramise eelduste selgust see muudatus ei mõjuta, kuna eeldused on kehtestatud § 177² lõikes 1.

Eelnõu § 1 punktiga 10 muudetakse täitemenetluse seadustiku § 177³ lõike 2 punkti 8 ja sõnastatakse see selliselt, et võlgniku õiguste piiramise taotlusele tuleb lisada ka ülevaade täitemenetluses toimunust.

Võlgniku õiguste piiramise üheks eelduseks on ka see, et kõik kohtutäituriid läbiviidud toimingud ning muude erimeetmete kasutamine ei ole toonud kaasa igakuise elatisnõude rahuldamist. Sellest tulenevalt kehtestatakse kohtutäiturile kohustus esitada kohtule koos taotlusega elatisvõlgniku õiguste piiramiseks ka ülevaade seni täitemenetluses tehtud toimingutest ning nende tulemustest. See peaks välistama olukorra, kus võlgniku õiguste piiramine toimuks nii-öelda automaatselt, näiteks juhul kui ainsaks varasemaks toiminguks oli pangakonto arest ning kohtutäitur pole kordagi elatisvõlgnikku küsitlenud või tema valduses olevaid ruume läbi otsinud. Juhul, kui kohtutäitur pole mõnda igakuise elatise sissenõudmise tõhustamiseks ettenähtud meedet enne õiguste piiramise taotluse esitamist kasutusele võtnud, peab kohtutäitur kohtule põhjendama, miks ta ei ole seda teinud.

Eelnõu § 1 punktiga 11 täiendatakse täitemenetluse seadustikku §-ga 177⁶, millega täpsustatakse, et võlgniku õiguste piiramist, lubade kehtivuse peatamist ja dokumentide kehtetuks tunnistamist saab rakendada üksnes sellises täitemenetluses, kus on kohtutäiturile sundtäitmiseks esitatud elatise perioodilise tasumise nõue.

Senine praktika on näidanud, et peab olema üheselt arusaadav, et võlgniku õigusi saab piirata üksnes juhul, kui täitemenetlus on algatatud igakuise elatise sissenõudmiseks ja kohtutäituril ei ole õnnestunud tagada igakuise elatise laekumist sissenõudjale. Täitemenetluse seadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 803 SE seletuskirja kohaselt: „Võlgniku õiguste piiramise meetme eesmärk ei ole võlgnikku karistada tehtud teo eest (elatis tasumata jätmine). Nimetatud meede on pigem tõkend, mis peaks sundima võlgnikku igakuist elatist korrapäraselt tasuma või esitama mõjuva põhjuse, miks ta seda teha ei saa. Sellepärast ei seata hoiatuses tingimust, et võlgnik peab tasuma kogu elatisvõlgnevuse, et vältida edasist kohtumenetlust. **Võlgniku õiguste piiramise kui meetme eesmärgiks on tagada lapsele igakuine elatis, mitte kogunenud võlgnevuse sisse nõudmine.** Seetõttu on regulatsioon loodud sellisena, et kui võlgnik asub pärast hoiatuse kättetoimetamist korrapäraselt igakuist elatist tasuma, siis tema õigusi ei piirata. Varem kogunenud võlgnevus tuleb sisse nõuda kasutades teisi täitemenetluses olevaid meetmeid.“⁷ Siiski vaatamata eelviidatud seadusandja tahte selgitamisele on kohtud asunud võlgniku õigusi piirama ka nendel juhtudel, kui täitemenetlus oli algatatud üksnes teatud perioodi eest kogunenud võlgnevuse sundtäitmiseks. Seadusemuudatus peab sellised olukorrad tulevikus välistama.

3.2. Täitemenetluse seadustiku ja kohtutäituri seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse täiendamine

Eelnõu §-ga 2 täiendatakse täitemenetluse seadustiku ja kohtutäituri seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadust (muutmise seadus).

Eelnõu § 2 punktiga 1 täiendatakse muutmise seadust punktiga 13¹, millega täiendatakse omakorda kohtutäituri seaduse (KTS) § 37¹ lõikega 5, millega antakse valdkonna eest vastutavale ministrile õigus kehtestada määrusega välisriigist laekuva elatise vahendamise tasu maksmise täpsemad tingimused ja kord. Praegu teostab koda tasu väljamakseid lepingu alusel. Siinse eelnõuga täiendatakse KTS-i asjakohase volitusnormiga, millega antakse valdkonna eest vastutavale ministrile õigus kehtestada tasu maksmise täpsemad tingimused ja kord määrusega, ning edaspidi langeb lepingu sõlmimise vajadus ära. Sarnaselt kehtestab valdkonna eest vastutav minister tingimused ja korra KTS §-s 37² sätestatud tasu väljamaksmiseks.

Eelnõu § 2 punktiga 2 täiendatakse muutmise seadust punktiga 14¹, millega täiendatakse omakorda KTS-i §-ga 37³. Muudatuse eesmärk on täpsustada KTS-is 2023. aasta 1. jaanuaril kehtima hakkavat sätet, mille kohaselt hakkab riik maksma kohtutäituritele alaealisele lapsele elatise sissenõudmise eest tasu.

Muutmise seaduse eelnõu seletuskirja kohaselt: „Tasu maksmine kohtutäiturile toimub selliselt, et kui kohtutäituri hinnangul on täidetud riigi makstava tasu saamise eeldused, koostab ta uue kalendriaasta alguses täiteasjas tasu otsuse. Tasu otsuses märgitakse summa, mida kohtutäitur riigilt taotleb, samuti õiguslik alus jm kohustuslikud andmed. Raha tasu maksmiseks eraldatakse riigieelarvest Justiitsministeeriumi eelarvesse ja see antakse eraldise lepinguga väljamaksete tegemiseks üle Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojale. Kohtutäitur esitab kojale taotluse (nt hiljemalt 20. jaanuariks) ja tasu koondarvestuse (täiteasja nr, taotletav tasu täiteasjas). Koda maksab tasu kohtutäiturile välja (vahendid eraldatakse eraldise andmise

lepinguga Justiitsministeeriumi poolt) nt hiljemalt 1. märtsiks. Justiitsministeeriumil ja kojal on andmete kontrollimise õigus. Kojal on võimalik teostada pistelist kontrolli tasutaotluse saamisel ja ka hiljem. Eksimuste või muul põhjusel põhjendamatult taotluse eest välja makstud tasu nõutakse kohtutäiturilt tagasi. Teadvalt valeandmete esitamise korral kaalutakse täiendavaid meetmeid.⁸ Nimetatud tasu maksmise korraldamine kui avalik-õiguslik ülesanne tuleb Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojale määrata seadusega. Tegemist on planeeritud seadusemuudatuse täpsustamisega, mis ei muuda kavandatud olukorda, vaid lisab õigusselgust.

Sarnaselt vajab seaduse tasandil täpsustamist, et Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda korraldab ka riigi poolt välisriigist laekuva elatise vahendamise eest kohtutäiturile tasu maksmist.

Seaduse jõustumine

Eelnõu § 3 sätestab seaduse jõustumise.

Eelnõu jõustub 2022. aasta 1. novembril. Selline jõustumisaeg jätab TMS osas kohtutäituritele ja sissenõudjatele üleminekuperioodi uue regulatsiooniga kohanemiseks. KTS-is tehtavad muudatused jõustuvad 2023. aasta 1. jaanuaril, täitemenetluse seadustiku ja kohtutäituri seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduses sätestatud ajal.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõuga ei võeta kasutusele uusi termineid.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul ei ole puutumust Euroopa Liidu õigusega.

6. Seaduse mõjud

Eelnõuga planeeritakse teha kaks sisulist muudatust:

- Täpsustatakse elatise sissenõudja õigust pöörduda kohtutäituri poole elatisnõude pidevaks sundtäitmiseks.
- Täpsustatakse elatisvõlgnike survestamiseks mõeldud erimeetmete rakendamise üldtingimusi.

6.1. Kavandatav muudatus 1 – elatise pideva sundtäitmise lubatavuse täpsustamine

I sihtrühm: elatise sissenõudjad (ligikaudu 9300)

Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju majandusele – leibkondade toimetulek

⁸ Täitemenetluse seadustiku ja kohtutäituri seaduse muutmise ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 291 SE seletuskiri (<https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/a59de5c3-6e20-4381-a5f2-5671d744281b>).

Sihtrühmale avalduva mõju kirjeldus ja järeldus olulisuse kohta

Muudatuse tulemusena paraneb igakuise elatise sundtäitmise teenuse kättesaadavus. Varemalt leidis osa kohtutäituritest, et kehtiv täitemenetluse seadustik ei võimalda võtta elatisnõuet sundtäitmisele tulevikus sissenõutavaks muutuvate elatismaksete osas. Sellest tulenevalt ei saanud elatise sissenõudjad esitada jooksva elatise nõuet sundtäitmisele igasse kohtutäituribüroosse. Ühtlasi andis täpsema regulatsiooni puudumine elatisvõlgnikele võimaluse vaielda jooksva elatise sundtäitmise üle. Kavandatud muudatus lahendab mõlemad probleemid. Enam ei saa menetleja ega võlgnik väita, et jooksva elatise kohustust ei ole võimalik sundtäitmisele esitada.

Teenuse parem kättesaadavus mõjutab omakorda elatise sissenõudja majanduslikku seisu tänu sellele, et suureneb võimalus saada elatisvõlgnikult kätte äraelamiseks vajalikud vahendid võimalikult kiiresti, parimal juhul jooksva kuu sees, nagu perekonnaseadus seda ette näeb.

Kuna jooksvat elatist oli sissenõudjatel võimalik esitada sundtäitmisele ka varem, ei kaasne muudatusega sihtrühmale olulist mõju. Igal juhul on avalduv mõju sissenõudjate jaoks positiivne.

II sihtrühm: elatisvõlgnikud (ligikaudu 9000)

Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju majandusele – leibkondade toimetulek ja majanduslikud otsused

Sihtrühmale avalduva mõju kirjeldus ja järeldus olulisuse kohta

Jooksva elatise sundtäitmisele esitamise võimaluse täpsustamine mõjutab elatisvõlgnikke kahel viisil. Esiteks motiveerib see võlgnikke täitma kohustusi korrapäraselt otse õigustatud isikule, ilma kohtutäituri sekkumiseta. Teiseks suureneb võimalus sattuda kohtutäituri kohaldatavate erimeetmete surve alla.

Mõlema mõjufaktori tagajärjena võib halveneda nende leibkondade toimetulek, kus elab elatisvõlgnik. Teiselt poolt on võlgnikul seadusest tulenev kohustus pidada üleval oma alaealist last. See kohustus on ühiskonnas prioriteetne ning võlgnik peab selle kohustuse täitmise nimel pingutama.

Kuna jooksvat elatist oli võimalik esitada võlgniku suhtes sundtäitmisele ka varem, võib järeldada, et muudatusega ei kaasne sihtrühmale uut varem analüüsimata olulist mõju.

III sihtrühm: kohtutäiturid (39)

Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju majandusele – töökoormus

Sihtrühmale avalduva mõju kirjeldus ja järeldus olulisuse kohta

Muudatusega kaasneb mõju nendele kohtutäituribüroodele, kes ei võtnud jooksva elatise nõuet sundtäitmisele selge seadusliku regulatsiooni puudumise ettekäändel. Nende kohtutäiturite täpne arv ei ole teada, aga hinnanguliselt võib tegemist olla kuni poolega kõigist kohtutäituritest. Muudatuse tagajärjel ei saa need bürood enam sellise nõude sundtäitmisele võtmisest keelduda. Jooksva elatise sundtäitmise menetlus on tavalistest rahaliste nõuete

täitemenetlustest mõnevõrra intensiivsem, kuna näeb ette täiendavate survemeetmete rakendamist.

Eeltoodu tähendab osa büroode töökoormuse tõusu. Samas saab kohtutäitur nõuda võlgnikult täitekulude kandmist ning alates 01.01.2023 hakkab riik toetama nende elatisnõuete täitemenetluste läbiviimist, kus laekumisi, sh kohtutäituri tasude katteks, üldse ei toimu. Eeltoodust tulenevalt ei kaasne muudatusega olulist mõju.

6.2. Kavandatav muudatus 2 – elatisvõlgnike survestamiseks mõeldud erimeetmete rakendamise täpsustamine

I sihtrühm: elatise sissenõudjad

Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju majandusele – leibkondade toimetulek ja majanduslikud otsused

Sihtrühmale avalduva mõju kirjeldus ja järeldus olulisuse kohta

Elatisevõlgnike survestamiseks mõeldud erimeetmete rakendamise täpsustamine peab andma elatise sissenõudja esindajale (lapsega elavale vanemale) selge signaali sellest, et mingi perioodi (poole aasta või aasta) jooksul kogunenud elatismaksete võlgnevuse summa esitamine kohtutäiturile sundtäitmiseks ei ole optimaalne viis lapse igakuise ülalpidamise tagamiseks. Sellises elatise võlgnevuse täitemenetluses ei tohi kohtutäitur rakendada igakuise elatise sundtäitmise tõhustamiseks kehtestatud erimeetmeid ning selle tõttu ei ole võlgnik mingil viisil survestatud oma kohustust igakuiselt täitma. Võlgniku jaoks lihtsalt algab iga poole aasta või aasta tagant uus tavaline rahalise nõude täitemenetlus. Halvimal juhul toob selline olukord endaga kaasa suuremate täitemenetluse kulude tasumise kui olukorras, kus võlgniku suhtes oleks üks kord algatatud jooksva elatise sundtäitmise menetlus. See kindlasti ei paranda võlgniku suutlikkust tasuda elatist igakuiselt. Lisaks sellele ei saa seadusest tulenevalt üksnes mingi perioodi elatise võlgnevuse täitemenetluses taotleda täitemenetlusaegse elatisabi maksmist riigi poolt.

Eelkirjeldatust erinev olukord peaks tekkima siis, kui sissenõudja esitab kohtutäiturile avalduse jooksva elatise sundtäitmiseks. Sellisel juhul saab kohtutäitur pidevalt survestada võlgnikku elatise tasumiseks, rakendades kõiki seadusega ettenähtud elatise sundtäitmise erimeetmeid. Lisaks sellele on just sellises täitemenetluses võimalik taotleda riikliku täitemenetlusaegse elatisabi maksmist.

Kuna elatise sissenõudmise tõhustamise erimeetmeid oli võimalik ka varem kasutada üksnes jooksva elatise sundtäitmiseks algatatud täitemenetluses, ei kaasne muudatusega olulist mõju. Igal juhul on avalduv mõju pigem positiivse iseloomuga, kuna peaks tagama elatise parema kättesaadavuse seda vajavale lapsele.

II sihtrühm: elatisvõlgnikud

Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju majandusele – leibkondade toimetulek ja majanduslikud otsused

Sihtrühmale avalduva mõju kirjeldus ja järeldus olulisuse kohta

Elatisvõlgnike survestamiseks mõeldud erimeetmete rakendamise täpsustamine lõpetab praktikas aset leidva võlgnike karistamise selle eest, et nad ei saanud mingi perioodi jooksul elatist maksta ning neil tekkis võlgnevus. Üksnes võlgnevuse sundtäitmisele esitamisel ei ole põhjendatud kasutada erimeetmeid, nt arestida võlgniku sissetulekuid suuremas ulatuses. See pärsib võlgniku võimekust täita jooksva elatise maksmise kohustust elatise võlgnevuse sissenõudmise kõrvalt ning tekitab täitemenetluste lõpmatu suletud ringi. Muudatus lahendab selle probleemi. Kavandatud muudatus ei muuda täitemenetlust kergemini talutavaks nende võlgnike jaoks, kes teadlikult hoiavad kõrvale jooksva elatise tasumise kohustusest. Nende võlgnike suhtes on võimalik algtada täitemenetlus jooksva elatise sissenõudmiseks ning kasutada erinevaid seadusega ettenähtud sunnivahendeid täies ulatuses vastatavalt asjaoludele.

Eeltoodust tulenevalt ei kaasne muudatusega olulist mõju. Nende võlgnike jaoks, kelle suutmatust täita ülalpidamiskohustust oli eluliste asjaolude tõttu ajutine, on muudatuse mõju pigem positiivne, kuna lõpeb nende karistamine makseraskustesse sattumise eest.

III sihtrühm: kohtutäiturid

Muudatusega kaasneva mõju valdkond: mõju majandusele – töökoormus

Sihtrühmale avalduva mõju kirjeldus ja järeldus olulisuse kohta

Muudatusega võib kasvada jooksva elatise sundtäitmiseks esitatavate täitmisavalduste arv. See ei tohiks siiski kohtutäituri büroode halduskoormust oluliselt mõjutada, kuna selliste avalduste arvu kasvuga langeb nende avalduste arv, kus sundtäitmisele esitatakse kindla perioodi elatismaksete summasid. Lisaks sellele hakkab riik alates 01.01.2023 toetama nende elatishõuete täitemenetluste läbiviimist, kus laekumisi, sh kohtutäituri tasude katteks, üldse ei toimu. Eeltoodust tulenevalt ei kaasne muudatusega olulist mõju.

Kokkuvõtvalt võib ülaltoodu alusel järeldada, et seaduseelnõu seadusena rakendamisega kaasnev mõju on positiivne, kuna sellega kõrvaldatakse varasem ebaselgus ning seadusandja tahe väljendub selgemini.

6.3. Mõju halduskoormusele

Kavandatavad muudatused ei mõjuta halduskoormust.

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Seaduse rakendamisega ei kaasne riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevusi. Riigile eelnõuga tulusid ega kulusid ei lisandu.

8. Rakendusaktid

Seaduse rakendamiseks ei ole vaja muuta olemasolevaid rakendusakte. Eelnõuga nähakse valdkonna eest vastutavale ministriks ette kohustus kehtestada määrusega välisriigist laekuva elatise vahendamise tasu maksmise täpsemad tingimused ja kord. Selleks tuleb täiendada kohtutäiturimäärustikku kohtutäiturile tasu maksmise tingimuste ja selle üle järelevalve teostamise osas. Rakendusakti kavand on seletuskirjale lisatud (lisa 1).

9. Seaduse jõustumine

Eelnõu § 1 jõustub 2022. aasta 1. novembril. Selline jõustumisaeg jätab kohtutäituritele ja sissenõudjatele üleminekuperioodi uue regulatsiooniga kohanemiseks.

Eelnõu § 2 jõustub samuti 2022. aasta 1. novembril, mille tulemusel täieneb eespool viidatud muutmise seadus, mille muudatused jõustuvad KTS-is samaaegselt (1. jaanuar 2023) alaealisele lapsele elatise sissenõudmise eest riigi makstavat tasu reguleeriva sätte jõustumisega.

10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu ministeeriumidele ja arvamuse avaldamiseks Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojale, Riigikohtule, Tallinna Ringkonnakohtule, Tartu Ringkonnakohtule, Harju Maakohtule, Pärnu Maakohtule, Tartu Maakohtule ja Viru Maakohtule.